

Johanna Tuukkanen

LL, anesthesiologian erikoislääkäri,
hallinnon pätevyys
Ylilääkäri, Keski-Suomen keskussairaala,
päivystys
SELYn valtuuskunnan jäsen

Suomessa uskotaan liikuttavalla tavalla järjestelmän voimaan. Soteuudistuksen hehkutetaan ratkaisevan kaikki ongelmat. Eriarvoisuus ja hoidon saatavuusongelmat poistuvat, asiakkaat saavat yhdeltä luukulta kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, nopeasti ja joustavasti. Tulevaisuuden potilaita ei enää pompotella perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon välillä. Ei tarvitse, kun kuulumme kaikki samaan, hyvin toimivaan järjestelmään. Rahaa säästyy, kun asioita tehdään uudella tavalla. Miksi tähän on vaikea uskoa?

Yhteinen organisaatio voi helpottaa monia käytännön asioita poistamalla turhia rajapintoja, mutta se ei riitä. Järjestelmä ei hoida ketään, tärkeimmän työn tekevät ammattilaiset. Jos toimintatapoja halutaan muuttaa, täytyy kaikkien olla mukana tekemässä muutosta. Vaikeinta on muuttaa omia asenteita.

Potilas(asiakas)lähtöisestä toiminnasta on puhuttu pitkään. Toistaiseksi potilaslähtöinen ajattelu ja toimintatapa on kuitenkin jäänyt seminaaripuheiden ja strategioihin kirjattujen tavoitteiden tasolle. Vähänkin isompien terveydenhuollon organisaatioiden vahva ajuri

NIMBY ohjaa sairaalan arkea

näyttää edelleen olevan NIMBY (“not in my backyard”) -ajattelu. Päivittäin käytetään suunnattomasti aikaa ja voimavaroja oman reviiirin puolustamiseen, siihen ettei vain tarvitse tehdä mitään ylimääräistä, joka ei kuulu täsmällisesti omaan toimenkuvaan. Päivystysaikana saatetaan kiistellä siitä, mille osastolle sairaalahoitoa tarvitseva potilas sijoitetaan. Asianosaiset vetoavat kirjallisiin ohjeisiin, ja reklamoivat seuraavana päivänä tapahtuneesta esimiehilleen. Sen jälkeen tilannetta käsitellään röntsyilevässä sähköpostikeskustelussa tai asianosaiset kutsutaan koolle palaveriin. Perustetaan työryhmä, joka laatii uudet toimintaohjeet vastaisuuden varalle. Kallalla tällä, oman reviiirin puolustamiseen käytetyllä energialla olisi hoidettu monta potilasta. Mutta isoissa organisaatioissa ei ole sallittua toimia joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla. Tärkeintä on noudattaa ohjeita kirjaimellisesti ja pitää kiinni oman toiminnan rajoista.

Miten saada nämä mahtavat NIMBY-voimat suunnattua uudenlaiseen, aidosti potilaslähtöiseen tapaan toimia? Jolla voitaisiin tehostaa toimintaa, parantaa palvelun laatua ja saavuttaa aikaa myöten myös säästöjä. Rohkenen epäillä nyt esillä olevan sote-mallin mahdollisuuksia ratkaista syvälle toimintakulttuuriin juurtuneita tapoja. Todellista muutosta ei voi rakentaa nykyisten organisaatiokenteiden eikä hallintomallien pohjalta. Aito potilaslähtöinen toiminta edellyttää organisaation sisäisen osuoptimoinnin lopettamista. On opittava tarkastele-

maan ja johtamaan kokonaisuuksia ja tekemään yhteistyötä yli perinteisten rajojen. Joustavuudesta on tehtävä hyve, ja koko henkilöstöä on kannustettava innovatiiviseen, uutta luovaan ajatteluun. Käyttökelpoisista, uusista ideoista voisi myös palkita.

Eniten meneillään olevassa sote-keskustelussa häiritsevät epärealistiset lupaukset. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen organisaation hyötyjä on perusteltu muun muassa esimerkillä lonkan tekonivelpotilaasta, joka ei enää tulevaisuudessa tarvitse “turhia” käyntejä perusterveydenhuollon toimipisteessä kaiken hoituessa “yhdeltä luukulta”. Uuden, uljaan sote-alueen asukas diagnosoi itse lonkan nivelrikon ja varaisi ajan suoraan ortopedille leikkausarviota varten?

Meillä on iso urakka edessämme, jos haluamme oikeasti muuttaa olemassa olevia rakenteita ja toimintatapoja. On oltava rehellinen ja myönnettävä, että kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ei ole parhaalla tahdollakaan mahdollista tarjota yhdellä kertaa. Yhteinen organisaatio ja erityisesti nykyistä olennaisesti parempi tietojärjestelmä voivat auttaa meitä toimimaan sujuvammin ja tehokkaammin kuin nyt. Aito asiakaslähtöinen ajattelu edellyttää puolestaan perustavanlaatuisia muutosta meissä jokaisessa. Sinussa ja minussa. Oletko valmis luopumaan tutusta ja turvallisesta takapihastasi potilaan parhaaksi?